

ALS HET THUIS MISGAAT

ZOEKEN NAAR EEN BETEKENISVOLLE INTERVENTIE

Kindermishandeling, huiselijk geweld, seksueel misbruik. Het zijn zaken die vragen om een benadering die verder reikt dan het rond krijgen van een strafzaak. Officier van justitie Marie Louise van Maarseveen: "Het is nodig om tijdig af te stemmen met zorg- en hulpverleners om te bepalen in welke vorm het strafrecht kan worden ingezet."

TEKST THEA VAN DER GEEST FOTO ANP

▲ Een meisje gooit een vaas naar het hoofd van haar stiefvader. Ze gaat totaal uit haar dak. Ook als twee medewerkers van hulverleningsorganisatie Veilig Thuis langskomen, blijkt ze niet voor rede vatbaar. De politie komt eraan te pas en houdt het meisje aan. Ze belandt een nacht in de cel. Al snel blijkt dat ze zelf slachtoffer is van huiselijk geweld en kindermishandeling door haar echte vader. Ze wordt gedagvaard en de Raad voor de Kinderbescherming adviseerde een werkstraf. "Hadden we deze zaak wel op zitting moeten aanbrengen?", vraagt officier van justitie Jeugd, Gezin en Zeden Van Maarseveen van parket Midden-Nederland zich af. "Voor welk probleem was de afdoening een oplossing? Wat was de bedoeling van strafrechtelijk ingrijpen? Is de kwets-

baarheid van het meisje en het gezin verminderd en de veerkracht vergroot door de wijze waarop het strafrecht is ingezet?"

Van Maarseveen stelt de vragen aan collega's uit het veld, aan OM'ers en ketenpartners. Zij zijn op uitnodiging van het arrondissementsparket Midden-Nederland bij elkaar gekomen om met elkaar zaken te bespreken op het gebied van Jeugd, Gezin en Zeden (JGZ). Om te praten over strafzaken van jeugdigen, kindermishandeling, huiselijk geweld en seksueel misbruik. Zaken waarbij het gaat om de kwetsbaarheid van zowel de verdachte als het slachtoffer. Samen zijn ze bij elkaar gekomen om van gedachten te wisselen over een betekenisvolle interventie.

De opkomst is enorm. De vaste

vergaderopstelling in de Utrechtse OM-zaal is bij lange na niet afdoende. Zo'n vijftientig man lopen heen en weer met meubilair, met koffie, ze schudden elkaar de hand, introduceren zichzelf of praten bij.

Experimenteren

Zowel parket Midden-Nederland als parket Den Haag experimenteren met ideeën en nieuwe manieren van werken op het gebied van JGZ. Zo organiseren beide parketten meerdere bijeenkomsten met ketenpartners om te reflecteren op casussen om te ontdekken waar het beter kan. De maatschappelijke opdracht die het OM bij JGZ-zaken heeft, strekt namelijk verder dan het juridisch rond krijgen van een strafzaak. Het gaat om de vraag wat je wilt bereiken. Je gaat terug naar de bedoeling van het werk:

Meer dan straf(recht) alleen

Om de doorontwikkeling van Jeugd, Gezin en Zeden te realiseren zijn Janet ten Hoop (landelijk portefeuillehouder JGZ), Isabeth Mijnaerds (landelijk coördinerend jeugdofficier, standplaats Midden-NL) en Eva Kwakman (landelijk coördinerend officier huiselijk geweld en zeden, standplaats Midden-NL) als kwartiermakers aan de slag. Zij zijn op landelijk niveau beschikbaar als hoogwaardige specialisten. Zij werken aan een voorstel voor de inrichting van JGZ binnen het OM. Dit voorstel maken zij samen met de parketten Midden-Nederland en Den Haag, die als pilotparketten

fungeren om dit thema te ontwikkelen. Beide parketten experimenteren met nieuwe manieren van werken op het gebied van het Jeugd, Gezin en Zeden. Bij beide parketten zijn sessies met ketenpartners opgezet om te reflecteren op casussen en te ontdekken waar het beter kan. Bij het parket Den Haag wordt daarnaast gewerkt met 'JGZ-ambassadeurs'. Dit zijn OM'ers die zich het JGZ-gedachtegoed eigen hebben gemaakt. Zij zoeken actief hun collega's op om mee te denken, te ondersteunen en te prikkelen om met een brede blik naar dit soort zaken te kijken.

Door hun kwetsbaarheid verdienen slachtoffers en daders extra aandacht

“Waar doen we het voor?” en “Wat willen we met de inzet van het strafrecht bereiken?” Daarom is het van belang zo kort mogelijk na een incident de achterliggende problematiek duidelijk te krijgen en jezelf de vraag te stellen welke interventie bijdraagt aan het oplossen van deze achterliggende problematiek.

Om dat te bereiken is het noodzakelijk om breed naar JGZ-zaken te kijken en om hulpverlening en strafrecht elkaar te laten versterken.

Van Maarseveen: “Er zijn groepen in de samenleving die extra bescherming verdienen vanwege hun hulpeloze positie. Of zij nou slachtoffer of dader zijn. Door hun kwetsbaarheid kunnen zij onvoldoende voor zichzelf opkomen en verdienen extra bescherming en aandacht. De vraag welke betekenis een afdoening heeft, is cruciaal.”

Terug naar het voorbeeld van de officier. “De zittingsofficier trok de zaak van het ‘gewelddadige’ meisje in en hield een gesprek met haar, de advocaat en de moeder. Het bleek dat de relatie tussen de moeder en de stiefvader inmiddels was verbroken, het meisje vrijwillige hulpverlening aanvaardde en therapie volgde. De zaak werd alsnog voorwaardelijk geseponeerd. De Raad voor de Kinderbescherming werd gevraagd de hulpverlening te monitoren. Kortom: Was het niet beter geweest om de zaak in eerste instantie *on hold* te zetten voor het opvragen van nadere informatie?”

Informatie delen

Over de suggestie, om tijd te nemen om meer informatie op te vragen, ontstaat discussie in de zaal. Want om informatie op te vragen, maar ook hulp te verlenen is tijd nodig. Dan moet je een strafrechtelijk onderzoek opschuiven. Zonder nadere informatie van zorg- en hulpverlening, reclassering of

kinderbescherming is het niet goed mogelijk om een JGZ-zaak juist af te doen. Maar dat opvragen van meer informatie kost weer tijd aan de ZSM-tafel en kost ook extra tijd en moeite als het zaken betreft vanuit de onderzoeksomgeving.

De meeste partijen in de zaal zijn het eens met het voorstel van Slachtofferhulp Nederland om tijd in te bouwen. “Dat kan wel wat opleveren.” Ook Veilig Thuis is daarvoor: “Want in de voorfase is veel te winnen.”

Niet de vraag of je informatie moet delen, naar hoe je het deelt, stuit bij de meesten in de zaal op problemen. Werktijden, ICT-systemen en toegang

Hadden we deze zaak wel op zitting moeten aanbren- gen?

tot de juiste informatie zijn onderling zeer divers.

“Toch wil een ZSM-officier die op het politiebureau staat snel kunnen schakelen,” constateert iemand en legt het volgende voor. Het betreft een geval van eengerelateerd geweld en kindermishandeling. “Achteraf bleken vier verschillende dossiers over hetzelfde gezin op vier verschillende afdelingen bij de politie te zijn besproken. Ook bij het OM zijn ze verschillende keren overgedragen. De zaken over dit ene gezin zijn wel gezamenlijk op zitting gezet, maar er is niet verder gekeken dan een strafrechtelijke afdoening. Los van het opvragen van de zorgmelding wisten we niet hoe we deze zaak anders moesten aanpakken.”

Betekenisvolle interventie

Alle aanwezigen geven aan de samenwerking te willen verdiepen om tot een integrale aanpak te komen. Hiervoor zijn korte lijntjes nodig. De wenselijke situatie is snel geformuleerd door de toehoorders. JGZ-zaken vragen een tijdige afstemming met zorg- en hulpverleners om te bepalen in welke vorm het strafrecht kan bijdragen aan een betekenisvolle interventie.

Tegelijkertijd weet iedereen dat de praktijk weerbarstig is. Het is lastig een beeld te vormen van hoe het gaat in een gezin als er niet een update wordt gegeven door de wijkagent. Of als er geen veiligheidsplan wordt opgesteld en er geen middelen meer beschikbaar zijn om te blijven monitoren. Het blijkt ook lastig om huiselijk en seksueel geweld samen en tegelijkertijd op te pakken; het zijn gescheiden trajecten binnen de politie. En soms zijn er mogelijkheden om informatie te delen, maar is of lijkt dit ingewikkeld door privacyregelgeving.

Het algemene gevoel bij de deelnemers is dat informatiedeling en het zoeken naar verbinding van groot belang is om tot een betekenisvolle interventie te komen. In plaats van een zaak (direct) op zitting te zetten, is afstemming nodig. “Het kan veel indruk maken op een verdachte als ketenpartners zichtbaar maken dat ze samen één overheid vormen”, is de mening van een van de genodigden.

Officier Van Maarseveen sluit af: “Het is goed om samen te bespreken hoe een zorg- en straftraject elkaar kunnen versterken. Daarnaast is het waardevol om te weten hoe een behandelaar of hulpverlener tegen een zaak aankijkt en of op basis daarvan een strafrechtelijke vervolging gewenst is of juist niet. Wij van het OM zullen ons dus steeds moeten afvragen: Wat willen we met de inzet van het strafrecht bereiken?”